

เล่าข่าวชาวใต้

ช่วง 2-3 เดือนที่ผ่านมา ฝนได้ตกกระหน่ำติดต่อกันมาตลอดในพื้นที่ภาคใต้ของเรา โดยเฉพาะในเขตภาคใต้ฝั่งตะวันออก สภาพภูมิอากาศเช่นนี้ ชาวบักขี้ได้คุ้นเคยกันดี เพียงแต่ว่าในปีนี้ออกจะชุ่มฉ่ำมากไปสักหน่อย จนถึงขั้นเฉอะแฉะกันเลยทีเดียว แต่อย่างไรก็ตามนำยินดีว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคมที่ผ่านมาชาวใต้ได้พร้อมใจกันออกไปใช้สิทธิอย่างพร้อมเพรียงโดยไม่หวั่นแม้ฝนมามาก

ประเดิมเรื่องแรกที่เวทีวิชาการเรื่อง“ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้กับการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง: สถานการณ์ปัญหาและแนวทางยุทธศาสตร์” จัดขึ้นระหว่างวันที่ 18-20 พฤศจิกายน 2543 ณ ห้องประชุม ชั้น 3 ฝ่ายหอสมุดคุณหญิงหลงอรรถกระวีสุนทร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ วัตถุประสงค์เพื่อต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม คือ นักการเมืองหรือพรรคการเมือง หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และชาวประมง รวมถึงให้เกิดการประสานและติดตามผลในการปฏิบัติตามแนวทางแก้ไขปัญหานี้ในโอกาสต่อไป องค์กรที่ร่วมจัดเวทีนี้มีถึง 10 องค์กร อาทิ คณะกรรมการประสานองค์กรพัฒนาเอกชน โครงการการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและ

พรรณพืชแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ สมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้ เป็นต้น

เวทีวิชาการนี้นับเป็นเวทีแรกที่ได้ให้นักวิชาการ ข้าราชการและชาวประมงมาแสดงทัศนะเกี่ยวกับปัญหาทรัพยากรทะเลร่วมกัน และได้นำเสนอปัญหาที่เป็นรูปธรรมที่สุดให้สาธารณชนได้รับรู้เดิมทีปัญหาของชาวประมงพื้นบ้านจะรับรู้กันเฉพาะนักวิชาการ ผู้สนใจและนักการเมืองระดับท้องถิ่นเท่านั้น ขณะที่ในระดับชาติและประชาชนชาวประมงพื้นบ้านซึ่งมีจำนวนถึง 80% ของชาวประมงทั้งหมดทั่วประเทศ (ราว 300,000 คน) ปัญหาของพวกเขาถูกละเลย เพิกเฉยตลอดมา ทั้งที่พวกเขาก็มีสิทธิ์แห่งพลเมืองไทยเท่าเทียมกับบุคคลอื่นๆ

ปัญหาสำคัญของชาวประมงพื้นบ้านก็คือ การลดลงของทรัพยากรสัตว์น้ำ ซึ่งทำให้พวกเขาต้องเลิกอาชีพประมง หึ่งที่อยู่อาศัยไปขายแรงงานต่างถิ่น หรือไปประกอบอาชีพอื่นๆ และก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ติดตามมากระทบเกี่ยวพันกันเป็นลูกโซ่ ทั้งปัญหาหนี้สิน ความขัดแย้งในชุมชน รวมถึงความเป็นอยู่ในครอบครัว

ในเวทีวิชาการนี้นักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะต่อปัญหาและแนวทางแก้ไข รวมทั้งเรียกร้อง

ความร่วมมือในการจัดการปัญหาจากหน่วยงานต่างๆ มากมาย อาทิ

“ชุมชนประมงพื้นบ้าน อยู่ในสถานะที่ไม่ค่อยได้เปรียบเมื่อเทียบกับชุมชนในพื้นที่สูงและพื้นที่ราบ เนื่องจากโดยแท้จริงนั้นชุมชนประมงพื้นบ้านเกิดจากประมงพาณิชย์มีการเชื่อมโยงกับระบบทุนระบบแปปลา กระแสเศรษฐกิจ ระบบส่งออก เป็นสิ่งที่เรียกว่าชุมชนประมงพื้นบ้านไม่สามารถพึ่งตนเองได้โดยตลอด... จึงน่าจะมีการปรับตัวสร้างความเป็นชุมชน เกษตรกรรม ให้เกิดขึ้น หรือสร้างพันธมิตรกับชุมชนเกษตรกรรมอื่นๆ”

ศ.เสนห์ จามริก: นักวิชาการอาวุโส

“ชุมชนประมงพื้นบ้านจัดการในลักษณะสิทธิชุมชนที่จะรู้ว่าสิทธิอยู่ตรงไหน แต่ละบ้านจะรู้ถึงขอบเขตหน้าบ้านของตัวเอง ประเด็นปัญหาสำคัญคือไม่ใช่เป็นการรับรู้เพื่อคนอื่นเข้ามา แต่เป็นการรับรู้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน เป็นเครือข่ายที่กว้างขวางขึ้นด้วยเหตุผลที่สัตว์น้ำเคลื่อนย้าย ดังนั้นการเคลื่อนย้ายชุมชนเพื่อจับปลาจึงเป็นอยู่และเป็นไปอย่างเคารพ และจึงช่วยจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนด้วยกันเอง”

ดร.เลิศชาย ศิริชัย: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

“ทุกคนชอบกินปูไข่มุข ชอบกินกุ้งไข่มุข ชอบกินปลาไข่มุข วันนี้วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นกับกุ้ง หอย ปู ปลา มันเป็นปัญหาของเรา ฉะนั้นวันนี้ที่เรามาร่วมมือกับชาวประมงคือมาร่วมกันแก้ปัญหาของเราด้วย ไม่ใช่เพราะความรัก ความนำสงสารของชาวประมงแล้วเราจึงกระโดดลงมาช่วย ถ้ายังก้าวไม่ผ่านความรู้สึกลึกนี้ การลงไปช่วยเหลือร่วมมือมันคงขาด

วิญญาน แต่ต้องลงไปด้วยสำนึกว่านั่นคือปัญหาของเราเช่นกัน”

บรรจง นะแส:

ผู้อำนวยการโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้

จุดเด่นของเวทีวิชาการนี้อีกประการหนึ่งก็คือการนำเสนอผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยองค์กรชุมชนหรือตัวแทนชาวบ้านเอง เรียกได้ว่าเป็นการวิจัยของชาวประมงพื้นบ้าน เพื่อชาวประมงพื้นบ้าน โดยชาวประมงพื้นบ้าน สอดคล้องกับบรรยากาศประชาธิปไตยในช่วงนี้โดยแท้ จึงไม่แปลกที่การสัมมนาครั้งนี้แจกเอกสารประกอบเล่มเบ้อเร่อหิ้วกันจนไหล่เอียงไปข้างหนึ่ง แต่ได้ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาของชาวประมงพื้นบ้านอย่างเต็มเปี่ยม เหมือนกับฝนเดือนสิบสองที่เดียว

เวทีที่สองยังไม่หนีห่างจากน้ำเท่าไร เป็นเวทีที่เนื่องมาจากอุทกภัยครั้งใหญ่ ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่ชาวอำเภอหาดใหญ่อย่างหนัก นั่นคือเวทีการสัมมนา “ถอดชนวนระเบิดน้ำท่วมหาดใหญ่” ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันเสาร์ที่ 28 ธันวาคม 2543 ณ ห้องทองจันทร์ อาคารเรียนรวม คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ซึ่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ร่วมกับหนังสือพิมพ์โพกัสสงขลา และกลุ่มเดอะเนชั่นเป็นผู้ดำเนินการจัดการสัมมนา เพื่อให้ผู้สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดอุทกภัย รวมทั้งได้ร่วมวางแผนป้องกันน้ำท่วมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มิให้มหันตภัยร้ายแรงเกิดขึ้นอีก

ตัวแทนหน่วยงานที่ร่วมสัมมนาครั้งนี้มีมากมายทั้งอธิบดีกรมชลประทาน กรมอุตุนิยมวิทยา กรมทางหลวง ผู้เชี่ยวชาญด้านอุทกศาสตร์ ด้านผังเมือง และที่สำคัญนายกเทศมนตรีเทศบาลนคร

หาดใหญ่ รวมถึงนักธุรกิจและตัวแทนชาวบ้าน บรรยากาศในการสัมมนาได้รับความสนใจจากหลายฝ่าย นอกจากนี้ยังมีการแสดงแบบจำลองสภาพน้ำท่วมเพื่อชี้ถึงสาเหตุและระดับน้ำในจุดต่างๆ ของอำเภอหาดใหญ่ด้วย ในช่วงของการอภิปรายเองก็น่าสนใจยิ่ง ด้วยการแสดงทัศนะอันเฉียบคม เพื่อร่วมแก้ปัญหาและวางแผนป้องกันภัยน้ำท่วม แต่ส่วนใหญ่เป็นการตั้งกระทู้ถามนายเกรียง สุวรรณวงศ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลนครหาดใหญ่เสียมากและมาก จนราวกับถูกซักฟอกเสียทีเดียว อย่างไรก็ตามการสัมมนาก็ได้แนวทางป้องกันภัยหลักๆ คือ ให้มีศูนย์เฝ้าระวังซึ่งตามจุดต่างๆ ที่เป็นเส้นทางเดินของน้ำที่จะเข้ามายังตัวอำเภอหาดใหญ่เพื่อเตือนภัยล่วงหน้า และควรจัดให้มีการซ้อมหนีน้ำท่วมของประชาชนด้วยเพื่อให้พร้อมรับมือ

เมื่อเกิดน้ำท่วมขึ้นจริง แนวทางเหล่านี้จำเป็นต้องใช้งบประมาณดำเนินการมากโขอยู่เหมือนกัน พี่น้องชาวอำเภอหาดใหญ่ก็คงต้องหวาดผวากันไปก่อนเมื่อฝนตกลงมา 2-3 วันติดกัน จนกว่าแนวทางดังกล่าวจะสำเร็จเป็นจริง

ก่อนจะจากกันในวันนี้ขอพูดถึงการทำประชาพิจารณ์โครงการท่อกักน้ำไทย-มาเลเซีย เมื่อวันที่ 20-21 กันยายน 2543 ที่ผ่านมา เรารับรู้กันแล้วว่าเกิดเหตุจลาจลกันยกใหญ่ แต่การทำประชาพิจารณ์ก็เสร็จสิ้นทุกขั้นตอนไปภายในเวลา 30 นาที เพียงวันเดียว ก็คงต้องติดตามกันต่อไปว่าท่ามกลางความขัดแย้งที่ยังคุกรุ่นอยู่ที่สุดแล้ว โครงการนี้จะได้คลอออกมาเป็นตัวเป็นตนหรือไม่

เชิงอรรถที่ชนะ

ปฤชณผู้เบียดเบียนข่มเหงผู้อื่น ซึ่งแม้ในขณะหนึ่งจะมีพลังมหาศาลเปรียบเสมือนพญามารก็ดี แม้จะใช้วิธีไร้อิศรธรรมประหัตประหารผู้บริสุทธิ์เพื่อต่ออายุการเบียดเบียนให้ยาวออกไปชั่วขณะก็ดี แม้จะใช้วิธีการระบบของปฤชณเหล่านั้น โดยปิดหนทางเท่าที่ตนสามารถนึกได้ก็ดี แต่ไม่สามารถยับยั้งความเสื่อมสลายแห่งระบบของปฤชณ และไม่สามารถต้านทานระบบใหม่ของสาธุชนได้ เพราะสิ่งที่จะเกิดขึ้นใหม่ย่อมมีทางเติบโตตามกฎธรรมชาติได้เสมอ กำแพงใดๆ ไม่อาจสร้างขึ้นโดยปฤชณเพื่อสกัดกั้นการอุบัติและการวิวรรตของสิ่งทั้งหลาย

ปรีดี พนมยงค์: ความเป็นอนิจจังของสังคัม